

Joan Agut: novetat per partida doble

NARRATIVA

JOAN JOSEP ISERN

Joan Agut, *El mestre de Taüll*.
Edicions Proa.
Barcelona, 2001.

Joan Agut, *La Via Làctia*.
Editorial Empúries.
Barcelona, 2001.

Certament, pel que fa al nostre petit planeta literari es podria dir que aquest trasbalsat 2001 és l'any de Joan Agut ja que en pocs mesos han aparegut tres nous llibres d'aquest autor barceloní nascut fa 67 anys. Al març es publicava *Gombó i Mister Belvedere* (Proa), una excel·lent història –finalista del premi Sant Jordi– en què es trenaven imaginació i talent narratiu en proporcions molt ben ajustades, i ara, a la ratlla de la tardor, la factoria Agut ens ofereix simultàniament un parell de noves produccions: *El mestre de Taüll* (Proa), una història ambientada en les contrades pirinenques del segle XII, i *La Via Làctia* (Empúries), una novel·la amb format de records d'infantesa al barri d'Hostafrancs.

Val a dir, però, que encara que la seva publicació ha estat posterior tant un llibre com l'altre són de redacció anterior a l'esmentat *Gombó i Mister Belvedere*, al meu parer el millor text aparegut fins ara de Joan Agut.

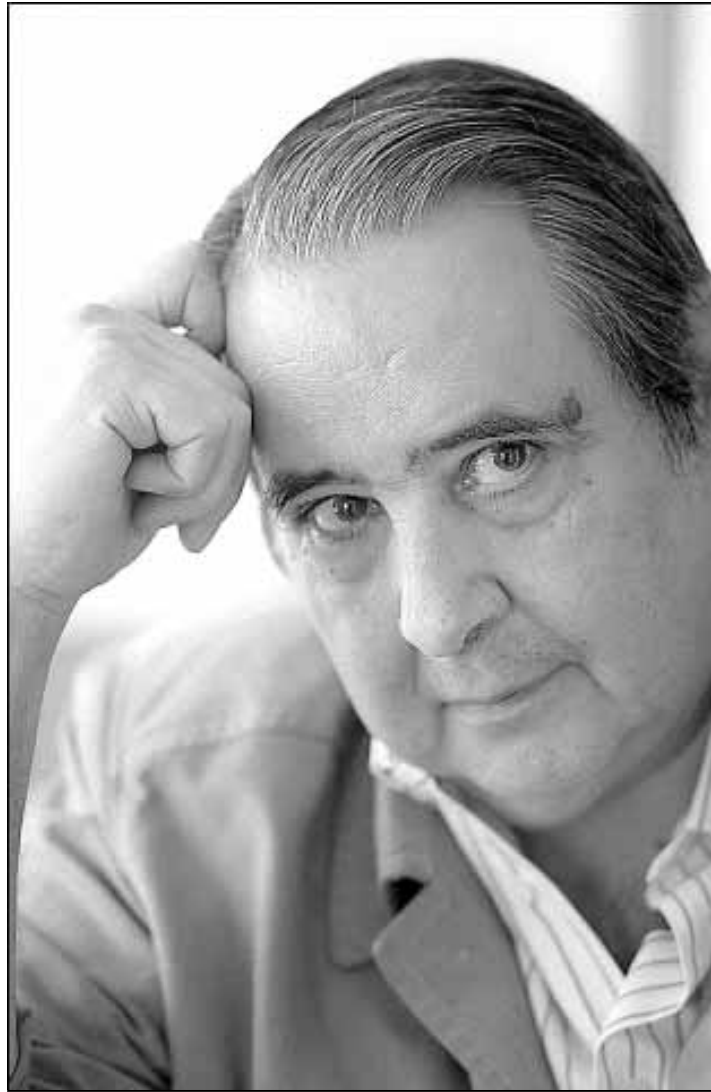
CANVI DE TRINXERA

Durant molts anys la vida professional de Joan Agut s'ha anat desenvolupant dintre del món del llibre. Sempre, però, des de l'altra banda de la trinxera. És a dir, des del vessant empresarial. Però a finals

del 1994, quan es va retirar de la feina d'editor, la seva vena literària va esclatar amb una força inusitada. Al cap de pocs mesos va aparèixer el títol del seu debut: el recull de contes *El dia que es va cremar el Liceu* (Columna). I després d'un parèntesi de silenci, un imparable degoteig: el 1999 apareixia la novel·la *Rescatats de l'ombra* (Columna); l'any passat *La mirada del cec* (Columna), un text ambiciós i de gran volada que era la prova evident que Agut canviava de banda a la trinxera amb ganes de recuperar el temps perdut; i enguany els tres títols a què m'he referit més amunt.

El mestre de Taüll se centra en la figura del pintor Arnau de Bèrgam, l'artista que rep l'encàrrec del Senyor d'Erill per pintar l'església de Sant Climent de Taüll. Durant els mesos d'estada del mestre i del seu reduït equip –l'oficial Bernat de Cremona i l'aprenent Marc de Tolosa, que és qui ens narra la història– s'esdevindran uns tràgics avants en la baronia d'Erill que acabaran amb una cruel i arbitrària aplicació de la justícia contra el poble ras per part dels poderosos.

A diferència del que va fer Jaume Fuster en la trilogia iniciada amb *L'illa de les Tres Taronges* a Agut no l'interessen els aspectes mítics de la història que porta entre mans. El centre del seu interès és el mestre Arnau i les parets de l'església que ha de pintar. Tot el que s'esdevé de portes enfora és un teló de fons conflictiu contra el que el mestre de Taüll reacciona projectant el missatge del seu art. A la violència, al fanatisme, a la ignorància i a la in-

Joan Agut a publicat dues novel·les alhora

justícia Arnau de Bèrgam hi oposa les dues úniques armes de què disposa: la seva profunda religiositat i la sensibilitat dels seus pinzells. El resultat final del seu conflicte intern serà el *Crist Majestat*, la representació de l'única justícia que perdura. Un silenciós testimoni que, quan el mestre abandoni definitivament les terres d'Erill nou

mesos després d'haver-hi arribat, restarà viu al llarg dels segles.

LES PORS DE L'INFANT

La Via Làctia, en canvi, transita per un camí molt diferent. Sota el format d'unes memòries d'infantesa per sota de les quals s'amaga astutament l'ombra d'un secret de família que va apareixent de tant en

tant, Joan Agut fa un repàs als misteris i les pors del temps de la innocència. El temps –i els carrers– que ja no hi són. En les pàgines de *La Via Làctia* Toni, el narrador que evoca els seus records del barri d'Hostafrancs durant la segona meitat de la dècada dels 40, descobrirà entre els 9 i els 11 anys els misteris del sexe, l'esbojorament de les nits de festa major, els secrets dels temps feliços que els grans havien viscut abans de la guerra, els estralls de la bogeria d'un oncle o la sorpresa de veure com estigmatitzem la gent que és diferent.

"El meu reialme era el de la imaginació i la fantasia", ens diu en un moment donat el narrador de *La Via Làctia*. Una declaració que, al meu parer, sintetitza molt bé l'actitud de Joan Agut davant de l'escriptura. Imaginació a grans dosis i una notabilíssima facilitat per explicar històries amb una envejable naturalitat de comunicació amb el lector. Ja sigui emprant un llenguatge amb ressons arcaïtzants –*El mestre de Taüll*– o amb un registre planer, ple de vivesa i molt proper a l'oralitat –*La Via Làctia*– els llibres d'Agut són una invitació a la lectura plaent.

I el que és encara més important: malgrat la seva curta i prolífica carrera, que fa que no sempre llegim els seus llibres en l'ordre cronològic amb què han estat escrits, hom té la sensació que Agut encara no ha tocat sostre. Que malgrat llibres notables com *La mirada del cec*, com els dos que motiven el present comentari o, sobretot, com *Gombó i Mister Belvedere*, Joan Agut no ha escrit encara la gran novel·la sorprenent i inoblidable que, n'estic segur, porta a dins i és ben capaç de fer.

ASSAIG

Jaume Reixach, *El dia que em vaig conèixer*. Edicions de l'Ajuntament de Riells i Viabrea.
Riells i Viabrea, 2001.

Conèixer mossèn Reixach

XAVIER FILELLA

Per iniciativa de l'Ajuntament de Riells i Viabrea s'edita un recull d'articles que Jaume Reixach ha publicat al llarg dels darrers anys en diversos mitjans de comunicació i particularment a l'AVUI, *El Punt* i *Foc Nou*. Jaume Reixach és actualment rector de Sant Martí de Riells, on segueix les petjades del seu mestre mossèn Pere Ribot. Reixach és també col·laborador habitual de diversos mitjans de comunicació –entre els quals, a més dels ja esmentats, *La Vanguardia*, *El Ciervo* i *Recull*– i és autor de diversos llibres que abasten des de la narrativa fins a la història local. Els articles

publicats estan estructurats en tres parts que els epígrafs *Fe i cultura*, *Església i societat* i, finalment, *Recordant mossèn Pere Ribot* –un emotiu record de qui va ser el seu mestre– ordenen temàticament. Es tracta d'articles d'opinió que, com assenyala el seu autor i manifesta el títol del llibre, han servit a Jaume Reixach per anar-se coneixent a ell mateix. Del llibre en cal destacar, d'entrada, dos aspectes. En primer lloc, que ens dona a conèixer la figura humana i religiosa de Jaume Reixach, un home reflexiu i un religiós obert a una societat canviant que contrasta amb un món catòlic cada vegada més conservador. En segon lloc, la sensibilitat literària del seu autor, que ens apropa als seu

admirats Josep Pla i Blai Bonet, que recorda el catolicisme de Georges Bernanos i de Léon Bloy i que constata la capacitat polèmica amb què Mailer i Sarraute –amb els seus *L'Evangeli segons el Fill* i *L'Evangeli segons Jesucrist*– han tractat recentment la figura de Jesús.

CAPELLÀ I ESCRIPTOR

El dia que em vaig conèixer ens apropa, doncs, a la vegada, al Reixach capellà i al Reixach escriptor i ens ofereix la percepció que de la nostra cultura i la nostra societat té des de la seva perspectiva d'home de fe i Església. Els textos, tot i haver perdut la seva actualitat més immediata, no noten acusadament el pas del temps i continuen definint amb cla-

redat una línia de pensament que denota la capacitat de diàleg amb creients i no creients i la tolerància religiosa del seu autor. Aquests articles ens mostren un Reixach incòmode amb una Església massa reclosa en si mateixa i en la qual, com podem llegir en aquest volum, "ser catòlic progressista s'està convertint en un esport de risc". Reixach exposa la seva opinió amb una franquesa que el lector sabrà apreciar. Ens trobem, d'aquesta manera amb l'home –el rector, també– que es revela contra la santa intransigència catòlica, que ens recorda que vivim d'esquena a la pobresa, que pensa –com la teòloga alemanya Uta Ranke-Heinemann– que és possi-

ble qüestionar fins on calgui sense deixar de ser creient, que enalteix l'honestat d'intel·lectual creient del cardenal Martí i la coherència del capellà Antoni Llidó, que ens sap explicar qui mana a Roma, que no refusa parlar de temes conflictius com ara l'homosexualitat entre els monjos, el celibat i l'avortament, que critica la cúria romana per no deixar debatre obertament els temes que preocupen la gent, que constata que la doctrina de l'Església ha evolucionat molt poc, que parla amb sinceritat sobre el llarg pontificat de Joan Pau II i que, no cal dir, enyorava com tants d'altres la figura de Joan XXIII. *El dia que em vaig conèixer* és, doncs, un llibre ple d'opinions sobre fets que trasbalsen la vida religiosa dels nostres dies i, nogensmenys, un testimoni valuós de la incomoditat amb què alguns cristians han viscut aquests últims anys del pontificat de Joan Pau II.